

INSTRUMENTÁLNÍ OBOHACOVÁNÍ REUVENA FEUERSTEINA

SCHOPNOST UČIT SE A JEJÍ ZDOKONALOVÁNÍ

INSTRUMENTÁLNÍ OBOHACOVÁNÍ REUVENA FEUERSTEINA

PROGRAM PRO ROZVOJ A STIMULACI **KOGNITIVNÍCH FUNKCÍ**

= soubor nástrojů umožňujících porozumět úkolu a nalézt jeho řešení

(vnímání, vyhledávání informací, orientace v čase a prostoru, přesnost při sbírání dat, výběr podstatných informací, vypracování strategie, logické vyvozování, výstižnost a přesnost v komunikaci ...)

→ **PŘEDPOKLADY MYŠLENÍ**

INSTRUMENTÁLNÍ OBOHACOVÁNÍ REUVENA FEUERSTEINA

SOUBOR PRACOVNÍCH LISTŮ – **INSTRUMENTŮ**
ROZVÍJEJÍCÍCH A STIMULUJÍCÍCH TYTO FUNKCE

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Jean Piaget (1896-1980)

- švýcarský filozof, přírodovědec a psycholog
- lidé procházejí čtyřmi etapami kognitivního vývoje
- ty se objevují ve stejném chronologickém pořadí a jsou podmíněné biologicky

Lev Semjonovič Vygotskij (1896-1934)

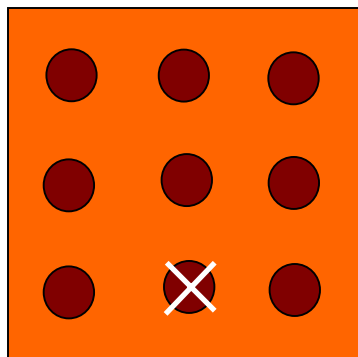
- ruský psycholog židovského původu
- poznávací procesy vytvářeny spíše socio-kulturně než biologicky (myslíme jinak než naši dávní předkové nebo než lidé v izolovaných komunitách)
- koncept zóny nejbližšího vývoje – místo aktuálních schopností jedince se máme zabývat tím, jaké schopnosti získává nebo dokáže získat (hodnocení interakce hodnoceného s učitelem)

André Rey (1906-1965)

- švýcarský psycholog
- navrhl testování schopnosti učit se

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

André Rey - dynamické testování

Hledání připevněného knoflíku

- některé děti systematické jiné chaotické

→ opakování úlohy

Vyhodnotí se schopnost budovat strategii

VZNIK INSTRUMENTÁLNÍHO OBOHACOVÁNÍ

Reuven Feuerstein (nar. 1921)

- izraelský klinický vývojový psycholog
- autor teorie strukturální kognitivní modifikovatelnosti
- narodil se v Rumunsku, na konci 2. světové války se vystěhoval do Izraele
- pracoval s dětmi postiženými holocaustem a s dětmi imigrantů z kulturně velmi odlišných komunit (přistěhovalci z Maroka, Etiopie, Jemenu)
  - tedy s dětmi, které měly za sebou často velmi kruté zkušenosti a které nebyly schopné dostát nárokům izraelských škol

Koncept **ZKUŠENOSTI ZPROSTŘEDKOVANÉHO UČENÍ**

- vývoj dítěte není nikdy čistě biologický proces
- klíčová je interakce dítěte s (dospělými) zprostředkovateli

VZNIK INSTRUMENTÁLNÍHO OBOHACOVÁNÍ

děti prošlé koncentračními tábory, děti ukryvané za války v polském prostředí nebo děti vytržené z tradičních židovských komunit v Maroku a přestěhované do marockých měst a francouzských škol vykazovaly při testování inteligence po příchodu do Izraele známky **mentální retardace**

Feuerstein: Nejde o organické postižení, ale o nedostatek zprostředkování

1. Je nutné změnit systém testování
2. Dětem je potřeba zprostředkovat způsob poznávání (vybudovat jejich kognitivní struktury)

VZNIK INSTRUMENTÁLNÍHO OBOHACOVÁNÍ

Feuerstein vyvinul systém testování **schopnosti učit se** (LPAD – learning potential assesment device) a instrumenty pro nápravu nedostatků (IE – instrumental enrichment)

LPAD: vyšetření schopnosti učit se, identifikace deficitních kognitivních funkcí

intervence prostřednictvím instrumentálního obohacení

většina dětí pak byla schopná se zařadit do běžných škol

FEUERSTEINOVA TEORIE

STRUKTURÁLNÍ KOGNITIVNÍ MODIFIKOVATELNOST

(je možné změnit celou strukturu poznávacího procesu prostřednictvím cílené intervence)

Předpoklad: **Víra v modifikovatelnost** (potenciál) člověka

Kognitivní vývoj člověka je formován vnějšími vlivy

1. Vzdálenými (biologické předpoklady, dědičnost, kulturní prostředí, ekonomická situace rodiny, ...)
2. Blízkými = přítomnost nebo nepřítomnost zprostředkovatele a **zprostředkovaného učení**

Nepříznivé vzdálené vlivy mohou, ale nemusí vést k abnormálnímu kognitivnímu vývoji člověka. Absence zprostředkovaného učení ale téměř vždy vyústí do deficitu kognitivních funkcí nebo do kulturní deprivace.

FEUERSTEINOVA TEORIE

Nepříznivé vzdálené vlivy mohou, ale nemusí vést k abnormálnímu kognitivnímu vývoji člověka. Absence zprostředkovaného učení ale téměř vždy vyústí do deficitu kognitivních funkcí nebo do kulturní deprivace.

Příklad 1: studie dětí s nízkou porodní váhou.

Příklad 2: studie imigrantů v New-Yorku.

V případě nepříznivých vzdálených faktorů je klíčové kompenzovat jejich vliv kvalitním zprostředkovaným učením.

Příklad 3: interakce s miminky s Downovým syndromem.

FEUERSTEINOVA TEORIE

Zprostředkované učení

Učitel (zprostředkovatel) se staví mezi vnější podněty a dítě a pomáhá zvládnout řešení úkolů tím, že povzbuzuje nezbytné aktivity dítěte.

Nedává dítěti návod, jak má vyřešit konkrétní problém, ale snaží se dítě vést k tomu, aby to dokázalo samo.

Cíl: Naučit dítě samo si vyvíjet a uplatnit postupy pro řešení úkolů a naučit se tyto postupy užívat vědomě (metakognice).

(Zprostředkované vs. přímé učení)

FEUERSTEINOVA TEORIE

Kriteria zprostředkovaného učení

1. Zaměřenost a vzájemnost
(plné soustředění na dítě a cíl výuky, schopnost reagovat na podněty dítěte)
2. Transcendence (v jakých jiných situacích se uplatní stejný postup)
3. Zprostředkování významu (jaký je cíl a smysl naší činnosti)
4. *Zprostředkování pocitu kompetence*
5. *Zprostředkování regulace a kontroly chování*

INSTRUMENTÁLNÍ OBOHACOVÁNÍ

Instrumenty = nástroje rozvoje kognitivních funkcí, předmětově
nespecifické

Vycházejí ze zásad zprostředkovaného učení - vyžadují interakci se
zprostředkovatelem

Hlavní cíl:

1. Žák by se měl naučit používat kognitivní nástroje **vědomě** v běžných životních situacích

Dílčí cíle:

2. Napravení deficitní kognitivní funkce
3. Vybudování vnitřní motivace

INSTRUMENTÁLNÍ OBOHACOVÁNÍ

Instrumenty: Uspořádání bodů
Porovnávání
Orientace v prostoru
Analytické vnímání
Kategorizace
Instrukce
Sylogismy
Rodinné vztahy
Číselné řady

Výcviková centra: 60 po celém světě
(Itálie 12, Německo 0)